

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПРОМЕНИ В ЗАКОНА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Предложенията, съдържащи се в този материал, произтичат от направените от експерти на БСК анализи на състоянието на системата на професионалното образование и обучение у нас.

1. Към чл. 24. се прави следното допълнение: **„Държавните образователни стандарти за професионално образование и обучение се подготвят в съответствие с професионалните стандарти, разработени и утвърдени от социалните партньори.**

Мотиви: Предложението е в синхрон със съществуващата европейска практика.

2. Създаване на **национална система за осигуряване на качеството на професионалното образование и обучение.** Измерителите на качеството да се обвържат с придобитите компетенции и професионалната реализация.

Тя трябва да съдържа: държавен стандарт за качество на професионалната подготовка, критерии за оценяване на качеството на професионалната подготовка в институциите по чл. 6 от ЗПОО, система за външно и вътрешно оценяване на резултатите от обучението по професионална подготовка, отговорни институции с посочени функции, права и задължения, механизми на взаимодействие.

В системата за ПОО следва **да се отделят ясно двата елемента на осигуряване на качеството в системата:**

- а. **качество на институциите** - разработване и внедряване на наръчник за управление и оценяване на качеството на процесите в институциите за ПОО (по подобие на ИСО - вътрешна самооценка и независимо оценяване от Инспектората към МОМН в системата на средното ПОО и НАПОО в системата на ПО за възрастни);
- б. **качество на резултатите от ПОО** - следва да се въведе вътрешна текуща самооценка на процеса за придобиване на ПОО (с ДОС) и външно оценяване, което да се институционализира - Национален център за оценяване.

3. Създаване на **независима външна система за оценяване.**

*Оценяването на професионалното образование и обучение има нужда от осъвременяване като форми и като институции. Качеството на професионалното образование и обучение е тясно свързано с организирането и осъществяването на процеса на оценяване. Главният проблем на оценяването у нас сега е, че учителят се явява и в ролята на оценител. Гарантиране на качеството може да се постигне чрез разделяне на системите. Решението на проблема е да се създадат **специализирани звена за оценяване и валидиране**.*

4. Създаване на **система за оценка на компетенциите** в професионалното образование и обучение на основата на професионалните стандарти и компетентностните модели в икономическите сектори.
5. Да се регламентира **система за практики и стажове в професионалното образование и обучение**, насочена към формиране на практически умения и компетенции в съответствие с потребностите на бизнеса, възможности за по-бързо адаптиране към работната среда, формиране на интерес към професията и нагласа за трудова реализация.

*Да се създаде **нормативна основа** за ученически стажове и практики – договори, условия, статут на наставниците, подготовка на учители/преподаватели по практика, възможности за обвързване на практиките с последващо наемане на работа и финансово осигуряване. Формиране на заинтересованост у работодателите към организиране и провеждане на практическо обучение.*

6. Разработване на **Национален класификатор за ключовите и основните компетенции**, за които към момента няма образователни стандарти, каквито са: умения за учене, граждански умения и социални компетентности, предприемачество и иновативност.

За да отговори на новите изисквания за качество, адаптивност и ефективност на работната сила системата за професионално образование и обучение не може да продължи да функционира в рамките на съществуващия закон. От една страна определени политики и подходи в ЗПОО вече не са актуални и не отговарят на новите обществени потребности, от друга в рамките на Европейския съюз се оформят нови, общи политики в сферата на професионалното образование и обучение, които изискват съответни мерки у нас. Заедно с това през изминалите години в системата за професионално образование и обучение се натрупа значителен опит, който генерира нови практики и политики, които показаха своята ефективност и очакват законова основа за прилагане в системата. Като част от национална рамка за ключови компетентности може да бъдат използвани ДОС в предметните области български език и литература, чужди езици, Европейската референтна рамка за самооценка на езиковите умения, ДОС в област математика и точни науки, както ДОС по професии с включени програми по предприемачески умения, информационни

и комуникационни технологии, като се адаптират от системата на формалното образование, която представляват, към формите на неформалното и информалното учене с насоченост към уменията и способностите за практическо прилагане на умения в подходяща работна среда.

7. Да се регламентират механизми за **по-активно участие на организациите на работодателите** в процеса на програмиране и регулиране на професионалното образование и обучение, чрез прилагане на различните форми на публично-частно партньорство (рамкови споразумения между секторните и регионалните структури на работодателите и съответните структури от системата на професионалното образование и обучение, договори между предприятия и обучаващи организации и пр.)
8. Списъкът на професиите за професионално образование и обучение да се трансформира като **класификация**. Същността и структурата на документа не съответстват на наименованието „Списък”. В същността си това е Класификация на професиите за професионално образование и обучение.

В действащия ЗПОО не е регламентиран и ограничен срокът за актуализиране на СППОО, което е води промени в него дори и по повече от един път годишно. С честите промени се създава несигурност и хаос в системата на ПОО по отношение на план-приема в професионалните гимназии, лицензиите на центровете за професионално обучение, действащи проекти за професионално обучение по национални и европейски програми, води до неяснота с издаваните документи. Порядкото актуализиране на СППОО ще доведе до по-голяма стабилност на Списъка и намаляване на проблемите, които възникват към настоящия момент.

Предложение за текст: Класификацията на професиите за професионално образование и обучение да се актуализира един път годишно, по предложение на отрасловите министерства и организации на работодателите. Предложенията за актуализиране на Класификацията да се придружават с проект на държавен образователен стандарт за придобиване на квалификация по професии или актуализиран такъв, ако се предлага промяна или допълване на професията или специалността. Класификацията на професиите за професионално образование и обучение да се обнародва в Държавен вестник.

9. Въвеждане на **коректната форма на терминология** по отношение на третата форма на образование – **информалното**.

С настоящата формулировка на третата форма на образование като „самостоятелно учене” се ограничава правото на гражданите да валидират и сертифицират знания и умения, получени във всякакъв контекст чрез информалното образование, като неорганизирано, неструктурирано и

несистематизирано натрупване на знания, умения и навици в процеса на живеене в т.ч. работа. Предложението е подкрепено и от официално становище от Института по български език към БАН по отношение на ползваната терминология.

10. Да се регламентира **единна система за планиране на държавния прием за професионално образование и обучение** на основата на институционализирана система за проучване, идентифициране и прогнозиране на потребностите от професионално обучение и работна сила по професии.
11. Да се създаде **държавен стандарт за информиране, консултиране и професионално ориентиране**, като част от системата за професионално образование и обучение.
12. Чл.25, ал.4 от ЗПОО да добие следния вид: **"Инспекторатът по образованието съгласува направените предложения по ал.3 със съответните финансиращи органи, с Комисията по заетостта към Областния съвет за регионално развитие, с регионалните структури и центрове за оценка на компетенциите, учредени от работодателите."**
13. Чл.31, ал.2 да добие следният вид: **"За провеждането на практическото обучение в местата по чл.30, ал.1, т.2,3,4 и 5 училищата сключват договори с предприятия или със секторни и регионални структури на работодателите"**.
14. В чл.31, ал.4, в края на изречението да се добави **"... и със социалните партньори"**.
15. Чл.49, ал.2, т.2 да добие следния вид **"Трима представители на работодателите от съответния икономически сектор и секторен консултативен съвет по заетостта и уменията"**.
16. Да се изгради **Национален консултативен съвет по професионално образование и обучение към МОМН**, с участие на социалните партньори – орган за социален диалог и партньорство по качеството на професионалното образование и обучение.
17. Отново предлагаме създаване на **Кодекс на образованието (или Образователен кодекс)**, който интегрира всички закони в областта на образованието.

Мотиви: *Нормативната база, уреждаща различните форми на образование, е значителна, същевременно е и фрагментарна, и не създава необходимите връзки между общото и професионалното образование, от една страна, и между системата на народната просвета и висшето образование, от*

друга страна. Възможен подход е създаването на Кодекс. По този начин ще се уредят по-детайлно и изчерпателно връзките между различните форми на образование и обучение, резултатите от тях и възможностите за преход от една в друга форма на образование и обучение.

Ако бъде създаден Образователен кодекс, то чрез него да се въведе системата за качество единно за цялата образователна система (до средно образование включително), като покрива основните (повтарящи се) принципи във всички образователни подсистеми, като в раздела за професионалното образование и обучение ще бъдат посочени само специфичните изисквания и случаи, вкл. ПО на възрастни.

Българска стопанска камара
Февруари, 2012 г.